

4 Veenkoloniaal landschap

Algemeen

De dorpen Valthermond, 2* Exloërmond, 1* Exloërmond, Nieuw-Buinen, Buinerveen en Drouwenervond zijn ontstaan langs de kanalen die zijn gegraven voor de grootschalige ontginning van het Drentse veengebied. Kenmerkend voor de ruimtelijke structuur zijn de dubbele diepen, waarlangs zich de dubbele lintbebouwing heeft ontwikkeld. In de ruimte tussen de twee diepen (de vooraffe van circa 220 m breed) ligt de dorpsbebouwing. Aan de overzijde van het diep, de landzijde, liggen op onderlinge regelmatige afstand de grote boerderijen met landarbeidershuizen. Ondanks de demping van veel van de diepen is de ruimtelijk opzet met dit asymmetrische profiel beeldbepalend. Bij de dubbellinten is er een hiërarchie ontstaan tussen de twee diepen. Een van de twee is vaak de hoofdverkeersweg geworden.

Verdichtingen in de lintbebouwing zijn te vinden bij de dwarsverbindingen tussen de lintdorpen. In de loop der tijd zijn de linten aan de dorpszijde verdicht en zijn

veel van de oude woningen vervangen. Des te ouder de woonbebouwing is, des te dichter staan de huizen op de weg. De recentere bebouwing is vorder teruggeplaatst. De kenmerkende functiemenging is aan de dorpszijde nog steeds aanwezig. Door de grote diepte van de kavels zijn er verspreid in het lint bedrijven te vinden.

Aan de landzijde is weinig nieuwe bebouwing toegevoegd, hier en daar zijn schuren of een tweede bedrijfswoning bij de boerderijen geplaatst. Het zicht op het open land is nog aanwezig, maar vraagt om behoud.

Ook Odoornerveen, aan de westzijde van de Hondsrug valt onder dit gebied. Aan woerszijden van het kanaal zijn over een grote lengte afwisselend arbeiderswoningen en boerderijen gebouwd.

De lintbebouwing kent door de verschillen in functie, leeftijd en bouwstijl een gevarieerd beeld. De

voorgevelrooilijn van de bebouwing varieert. De bebouwing is vrijstaand, met een begane grond met forse kap. De gebouwen hebben een rechthoekige plattegrond met een eenduiding kapvorm.

De nokrichting van de kap is haaks op de weg.

De kapvorm is veelal een zadeldak met of zonder wolfseind. De gevels zijn opgetrokken in een rode tot bruine baksteen, de daken zijn afgedekt met een grijze tot donkergrijze dakpan. De bijgebouwen zijn achter de achtergevelrooilijn geplaatst.

De boerderijen zijn door hun monumentale omvang en vaak fraaie vormgeving belangrijke beeld dragers.

Welstandsnota Borger-Odoorn 2013

Beleid, waardering en ontwikkeling

Het beleid is gericht op behoud van de ruimtelijke en functionele karakteristiek van de dorpen.

Langs de diepen is op een enkele plaats nog een nieuwbouwlocatie voorhanden. De heldere ruimtelijke en functionele hoofdstructuur van de dubbellinten is bijzonder. Met name de schaalverschillen tussen de dorpsbebouwing en de boerderijen zijn opvallend.

Welstandscriteria

Ligging

- Huidige voorgevellijn bepalend
- Hoofdgebouwen op de weg oriënteren
- Handhaven bestaande nokrichting

Massa en vorm

- Gebouwen zijn individueel herkenbaar
- Hoofdgebouwen hebben een rechthoekige plattegrond
- De kap van hoofdgebouw is beeld dominant
- Geen piramidedak

Detailering en gevelindeling

- Sobere detailering
- Uitzondering van sobere detailering: Aandacht voor rijke detailering op de voorhuizen van boerderijen (die vaak in één bouwstijl zijn uitgevoerd)
- Gevels hebben een verticale geleiding. Horizontale accenten door o.a. gootlijsten

Kleur- en materiaalgebruik

- Gevels en daken in gedekte kleurstelling (ook nieuwe bedrijfsbebouwing)

- Bij aanpassing en uitbreiding bij de in een bestemmingsplan als karakteristiek aangeduide panden geen plaatmateriaal
- Herkenbaar verschil tussen woon- en bedrijfsgebouwen handhaven

Aanvullende criteria voor boerderijen

- Bij gebruik van een asymmetrische kap is de lage gootlijn naar het landschap gekoörd
- Gevelopbouw met verticale geleiding